

PERIÒDICH VERMELL

:: SALUT PÚBLICA :: INTERESSOS POPULARS :: ARTS Y LLETRES ::

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Ronda de l' Universitat, 96. BARCELONA

LOS MORTS

Es una gatzara, quan un home no está disposat per coses tristes, tenir que escriure un article baix lo peu forsat del epígrafe del present. ¡Los Morts! ¡Vaya un assumpto més galdós! Com si en vida no 's passessin prou trajerias per que encara tinguém de preocuparnos dels que ja no passen cap mal de cap per procurarse lo nostre pa de cada dia.

Aixís es que, deixant als difunts tranquils, vaig á ocupar-me dels molts morts que encara fan lo cap viu per aquesta vall de gana.

Tinch un amich molt bon xicot, que viu entre desesperat y macilent, y si l' hi preguntéu la causa dels seus mals, sols vos respon: «Los morts ne tenen la culpa. Si en lo mon no hi haguessin més morts que 'ls del Cementiri no 'm trobaria aixís.» Y es que 'l pobre va casarse ab una noya que de soltera no 's cuydava més que de ser aixerida y fer goig, y ara es deixada, bruta, trassera, xerraire, gandula y de poch senderi. Y 'l pobre marit aguanta consumintse y dihent: —«Jo sí que hi carregat ab un mort. Si no hi haguessin morts jo fora felís. Sols la mort pot lliurarme del mort de la meva dona.»

En cambi n' hi ha alguns d' altres que viuen dels morts. ¡Ep! no vull pas dir lo fosser, ni tan síquiera 'ls capellans que cantant absoltas se guanyan los rosegons, no; perque 'l primer viu de son treball y 'ls segons de la cullita d' herba sagrada que 's fa en los camps de la moda ó en los clatells dels devots. Me refereixo á la especie de animals humans que viuen aixecant morts de las butxacas dels vius, dels que enamatlévan al amich, al parent ó al benvolent ab l' intenció decidida de no tornar res; del advocat que enganya al pobrissó per llensarlo á un plet que te de arruinarlo encara que guanyi; del empleat que no os serveix be si no l' hi entreguéu en planxas de plata ó d' or algun retrato de son amo; del porter, del agutzil, del regidor, del arcalde, del diputat, del ministre,

etc., etc., que fan veure 'l negre blanch per millor mirarse 'l groch ó las grogas; tots aquets, en una paraula, viuen dels morts que aixecan al país, á las corporacions ó als particulars, del mateix modo que per las timbas los picayres espian lo descuyt del viciós per afanarli el santo y la limosna.

També hi ha un altre mena de morts.

Vaig l' altre dia á la Administració Económica per ferme treure la cédula, y..... ¡cédula m' has dit! me trobo ab una cúa de gent que espantava, y als empleats despatxant ab un delit com si anessen á buscar la mort, ab una amabilitat com si ells haguessen de donar los quartos, y ab unas caras com si tinguessen de desmamar criaturas.

—Y aixó es la Administració Económica? vaig preguntar.

—No senyor, van contestarme los que s' esperavan, aixó es una administració de morts.

Donchs aixís á Espanya hi ha moltes administracions y molts empleats. Endevan los morts:

La política. Vet' aquí un altre dels morts ab que més se carrega al poble. Tots los partits polítics vos predican llibertat y moralitat, igualtat devant la ley, etc., etc., y tots demanan l' ajuda del honrat poble, que miman y adulan fins arribar á empunyar las xurriacas del poder. ¿Y després? després garrotada seca: la llibertat se la quedan per ells, la moralitat pe 'ls altres y la igualtat per ningú. Aquest sí que es lo mort més gros ab que may cap viu hagi pogut carregar.

¿Y 'l mort dels morts? Lo mort de la religió de pau, mansuetut, castedat y pobresa representada per ministres! que, agafan lo trabuch y van á la montanya, per orgullosos, per altres que violan tendres criaturas amen de las nevodas, y altres que acaparan grans capitals y deixan milions al morir? Vaya un altre mort que 'ns cau á sobre ab tota aquesta plepa de reverents. ¡Y pensar que aquestos morts volen entendrens la cédula per anar al altre barri lo dia que 'ns descuydém de respirar! Pero res,

ells sufregixen las ánimas á cambi de las nostras missas, y ja está dit tot.

Donchs be; si tots aquestos morts y d' altres que tinch de callarme, perque al cap de vall es mort tot aquell que consumeix sense produir, nos fan consumir á nosaltres quitantnos lo necessari á la vida y fentnos morir avans de temps per donar vida als morts de la defectuosa societat d' avuy... ¿qué tenim de fer?

Molt senzill: buscar lo remey. Avenirnos tots los vius que no carreguém lo mort á ningú, y á una sola veu y com un sol home dir y fer: ¡Fora enganys! ¡Abaix las plepas! ¡Morin los morts!...

GIMNÁSTICH

TOTSANTS

Lo dia del sant de tots vaig volguer passar balans, per veure si tots los sants se cuydavan dels devots. Pero veig que ni uns ni altres cuydan de joves ni vells; ¡prou nos cuydém molt més d' ells que no pas ells de nosaltres! Las probas més convincentes son mirar lo que al mon passa; en uns llochs ha plogut massa y en altres no ha plogut gens. Allí ahont hi ha pedregat ab pedra grossa ó petita, ja 'ns dihen que la cullita casi del tot s' ha esguerrat. Avans, los mestres tan sols eran los que dejunavan; avuy molts que avans menjavan las tripas ja 'ls fan grinyols. Lo pa puja tant com pot y 'ls jornals se abaixan sempre; jo crech que per omplí 'l ventre l' haurém de inflar com un bot. Que s' atipan prou n' hi ha sense moures d' aquets vols; aixís com se 'n troban molts

qu' están tips... de treballá.
 Y per acabar lo quadro
 de aquest desgraciat Totsants,
 fent huelga alguns fabricants
 acaban d' espatllá 'l marro.
 Jo no sé pas quin mal fem
 porque 'ns donguin semblant cástich;
 senyors, aixó ja fa fastich,
 com més va més poch valém.
 Prou fem pelegrinaciós,
 coronació y milenari,
 pero ca... per 'xó 'l diari
 du desgracias á trompons:
 que una casa 's va cremar;
 que han fet un robo molt gros;
 que á Sant Adriá de Besós
 un arcalde van matar;
 que á tres homes van trobarlos
 morts ab punyal ó be espasa;
 que s' ha ensorrat una casa
 en lo portal de Sant Cárlos;
 que s' han perdut dos vapors;
 que s' ha enfonzat un gran pont;...
 y aixó es lo mon? ¡vaya un mon!
 aixó es una mar de plors:
 plora l' home que l' hi pinta
 lo negoci malament;
 ploran los vells, pe 'l jovent
 que ha entrat aquest any en quinta;
 ploran pobres, ploran ríchs;
 y en aquest gran mon de monas
 ploran homes, ploran donas,
 ploran grans y ploran xichs...
 Pero á mí res m' encaparra:
 no ploro ni 'm torno groch,
 ni tiro 'l barret al foch
 si m' aixafan la guitarra,
 porque jo ja sé ben clá'
 que tothom te de patir,
 puig fa temps que sento á dir
 aquell refran castellá
No hay cielo sin purgatorio;
 per 'xó jo, lluny de maranyas,
 passo 'l temps... menjants castanyas
 y veyent *Don Juan Tenorio*.

Q. ROIG

LA COVA DELS ORBS

Notable fou baix molts conceptes l' estreno en lo teatro del Circo de la ópera catalana *La Cova dels Orbs*, letra y música del mestre Sanchez Gabanyach.

No disposém de prou espay en nostre periódich pera fer una detallada resenya de las bellesas musicals de dita obra, y per lo tant, per alt per alt, senyalarem alló que 'ns ha paregut lo més notable.

Está basat l' argument en una antiga llegenda catalana, lo qual fa que siga assumpto purament catalá també la trama de l' obra, circumstancia recomenable baix tots conceptes per comensar á acostumar al nostre públich á escoltar ab gust una creació musical com la que 'ns ocupa, escrita en nostre mateix llenguatge.

Comensa lo prelude á cautivar l' atenció del espectador, puig á una dolça, senzilla é inspirada melodia, reuneix un treball poch comú de instrumentació, que obligá cada nit al públich á saludar son acabament ab una salva de aplausos.

Notable, grave y solemne es *La Cansó de la Cova dels Orbs*, que l' autor posa en boca del personatge que titula *Lo Vell de la cansó*.

Sobresurt com á pessa de conjunt lo concertant final del primer quadro, ahont rebé una gran ovació 'l senyor Sanchez la nit del estreno, sent cridat varias vegadas á la escena.

Una romansa de tenor, plena de tendresa, arriba al cor esplicant los amors desgraciats de Angel y María. Aquesta, si be 'l personatge ménos important dels primers de la ópera, te

ab tot molta ocasió pera lluhirse en lo duet ab lo tenor y en lo concertant.

L' Hereu Badia es un tipo enérgich de nostres montanyesos, que 's fa simpátich desde 'l primer moment. En ell pinta l' autor de má mestre la lluyta de las passions en lo cor humá. Enclou al citat personatge en un cercol de foch terrible, qual solució no pot trobar sino en la pau de la tomba, que l' hi recorda á bon temps lo *Vell* ab la Cansó de la Cova dels Orbs.

Al aixecarse 'l teló que descubreix la decoració de la cova, acabat lo primer quadro, lo públich arrenca espontáneament un repetit aplauso que produex la fantástica vista de aquell lloch.

Dita decoració també ha valgut als pintors senyors Urgellés y Moragas l' esser cridats á las taules en companyia del autor.

De la tempestat que 's desrolla en lo segon quadro n' ha tret lo senyor Sanchez brillantísim partit, acreditantse una vegada més de acabat compositor.

L' escena final es, no ja de gran efecte, sino esglayadora. La penosa pujada del Hereu Badia dalt de la cova y sa llensada al abism, al costat de la simultánea aparició del vell en lo cim del turó recordant *La Cansó dels Orbs* y la del poble per baix, junt ab la fantástica revinguda de las ayguas arrastrant lo cos del suícida, es un efecte grandíós; y al baixar lo teló, deixa al públich impresionat... que s' esbrava aplaudint al autor, al pintor y á tothom.

No per aixó son tot flors y violas. Lo desempenyo en conjunt es més que regular, y fins brillant si volen, si s' atent á la categoria de la companyia del Circo; pero dista molt de estar á la altura de lo que reclama la interpretació de la partitura del senyor Sanchez Gabanyach.

No obstant, tots compliren com á bons fent tot lo que pogueren y alguns fins més del que podia esperarse d' ells, y per lo tant no hem de ser nosaltres qui 'ls critiqui.

Los coros se portaren be. La orquesta, baix la batuta del senyor Manent, més que regular. Lo senyor Abella, á pesar de trobarse visiblement afectat de ronquera, probá que en aquella classe de cant está en son centro. Lo tenor senyor Blanch te una veu de poch volúmen, pero de estensió y regular timbre, y diu discretament. Si estudia pot arribar á fer forrolla en la sarsuela, ahont tan poch n' hi ha que coneguín l' art del cant.

Felicitem una vegada més al autor per haber dotat al Teatro lírich catalá de una obra d' art de tal valúa, que podrá, si be en petita escala, recompensarnos de la molta xabacanada que tant hi abunda.

Felicitem també á la empresa per l' acert en patrocinar aquesta obra y per la suntuositat ab que l' ha posada, que aixís y no de altre módo es com se conquista lo favor del públich.

AMOR VERDADER

¿Perqué t' aymo 'm preguntas vida meva?

¿Perqué t' aymo preguntas? ¿Y no ho sabs?

¿No has vist tal volta ta boqueta hermosa,

tos ulls com lo cel blaus,

lo teu pit de alabastre, tas mans blancas,

tos llavis de coral?

Donchs per 'xó nena hermosa per tu 'm moro,

per 'xó quan mort lo dia y en l' espay

llueix tranquila l' argentada lluna,

la miro, y suspirant,

com sé que cada vespre tu la miras

crech veuret allá á dalt.

T' estimo, nena hermosa, porque 'm moro

quan no miro ta cara angelical,

perque viure sens tu m' es impossible;

y en fi, t' estimo tant,

perque sé que al morir la teva mare

pubilla t' deixarà.

RESPÍNGOL

L' altre dia llegirem un remittit firmat per un tal Nicolau Amigó, tronant contra la companyia del ferro-carril del Nort, per los abusos y per lo mal servey de dita empresa.

Si 'ls comerciants, los industrials, etc., imitessen la conducta del expressat senyor, solzament per vergonya los encarregats dels serveys públichs cumplirian millor los seus debers.

La llana que s' esquila en tot lo mon en un any, ascendeix á 1586 milions de lliuras.

Pero si 's tallés la llana dels clatells de tots los partidaris dels lemas *Deu Patria Rey*, per lo ménos se n' arreplegarian deu vegadas més.

Un periódich neo anuncia un llibre pera benehir animals y pera implorar l' aussili del cel contra cucas y mosquits, per intercessió de sant Antoni.

¡Y tantas albardas que vagan!

Nou modo de fer rogativas:

En un poble de vora Málaga han tirat un sant al mar pera que fassi aumentar la pesca y lliuri aquella platja de inundacions y naufragis.

Me declaro partidari del sistema.

Si en algun poble no plou,
 en lloch de fer novenaris,
 de professons ni rosaris,
 tirarán á Deu al pou.

A Murcia no s' ha pogut constituir la Unió católica.

Després de tantas plagas com han suportat, ja era hora de que estessin de sort en alguna cosa.

Com tots los anys, molt gran fou la concurrència que acudí al cementiri lo dia dels Morts.

A las víctimas de la catástrofe de casa Pfeiffer los hi fou portada una magnífica corona, recort de la familia sobreviscuda á tal desgracia y dels treballadors de la casa.

Lo dia de Totsants se donaren á Barcelona unas vint representacions públicas del *Tenorio*.

N' hi ha que 'l fan tot l' any y may han arribat á una.

Procedent de San Juan de Acre va entrá en nostre port lo diumenje passat lo vapor *Santiago* conduint 101 pelegrins dels que van anar á Terra Santa, y 1,100 toneladas de blat.

Creym que 'l diari que dona aquesta noticia 's deu haber equivocat; porque 'ls pelegrins no menjan gra, sino palla.

S' han presentat á las Corts los presupuestos de la nació, ó com si diguessim lo compte dels gastos que tenim, las economías que habém de fer y 'ls quartos que enmatllevarém.

Tots aquells sabis de Madrit, que tenen molt talent, si *talent* vol dir *gana*, preparan grans discursarros plens de *ciencia económica*.

Ja anirém bé. La ciencia económica d' aquella gent es com l' arrós ab petxinas de cal Afarta Pobres, que hi ha moltas closcas de moluscos pero res de tall ni sustancia.

Advertencia.—Aquest arrós no va tan car com lo dels sabis de Madrit.

Traduhim del temps *Concerto*:

—Mossen fulano, quàn cobraré las candelas que m deu?

—Ja t'ho pagaré, fill, entretant vet aquí un grapat de indulgèncias.

—Mirís, pare capellá, que li habèm acabat la casa, y ni tan sols vostra reverencia ha pagat lo jornal dels infelissos manobres.

—Paciència, home, paciència, que si no puch en aquesta vida, ja t'ho pagaré en l'altra.

—Escolti, mossen Será; què s'ha figurat vosté que no tinch de cobrar la última sotana que li he fet?

—Pillet, pot ser sí. ¡Alabat sia Deu!

Lectors: si volen saber qui es aquest reverent tan inglés, aneu al arcabiebe de Sevilla que n'pot donar rahó, encar que sa ilustríssima ha dit qu'ell no hi vol sapiguer res.

Los senyors J. Tagell y fill han inventat una máquina pera pulimentar joyería, efectes de cirugía, bijutería, relojería, etc., á qual proba forem galanament invitats.

Doném la enhorabona á dits senyors.

A n' en Castelar ja l' tenim president del Tribunal de actas graves de las corts sagastinas. Apoch apoch se va lluny.

Los progressistas democrátichs no s'entenen. Cosa nova. Hi ha gent que en no menjant no saben estar may quiets.

Sembla per aixó que per ara guanya terreno lo de deixar la benevolencia, anant de capa cayguda en Martos y comparsas y pujant las tendencias d' en Ruiz Zorrilla.

Del mal lo menos.

A Madrid un fratre escolapio nomenat Pardo va pegar tal palmetada á la ma malalta de un noyet de sis anys, á pesar de las súplicas del infelís, que ha tingut de ser portat al hospital en estat grave, opinant los metjes que tindrà de tallárseli l' bras.

Lo jutjat ha pres cartas en l' assumpto.

Avis als pares de familia.

A las didas de la casa de Expòsits d' Alcoy se las hi denhen deu mensualitats.

¡Aixís sí que la ballaran grassa!

A Matapozuelo (Valladolid) també no han volgut enterrar lo cadavre de un vehi pe l' delict de ser republicá.

Ben fet, mentres se 'ls deixi fer...

CANTARELLAS

Lo que m falta m preguntavas per no estar tan neguitos; t'ho dire, si vols deixarmels me tan falta un duro ó dos.

Bonichs son los teus peuhets y bonica es ta boquera, pero pe 'ls meus ulls, ne son més bonicas las cinquenas.

Quan cantas mostrás que tens molt poca veu, Maneleta; pero al menys aquesta poca pots dir per tot qu' es dolenta.

Francesa ets segons ta llengua; per lo tipo portuguesa; per lo teu pensa espanyola; pero per mi n' ets inglesa.

F. GOLL

Lo rey de Bangkok te molts elefants per distreures, quals animals son declarats sagradas bestias.

Donchs á una de aquestas bestialitats reyal y sagradas va donarli la gana de tornarse boig, comensant per matar á sis criats, no sé si del rey ó de la bestia, encara que pe 'l cas es igual.

Com aquell animalás era declarat sobrehumá no podian ferli cap mal ni tocarlo, y sort que tingué per convenient morir-se aviat, que si no, no sé ahont haguera anat á parar.

Pero es lo cas que al rey se l' hi figurá que alló del elefant era mal donat per algú dels que l' servian, y no sabent qui era y volguent castigar al culpable, feu matar á tots los servidors de la divina bestia.

Fins avuy no 's. te noticia de cap miracle que s' hagi barrejat ab aixó per probar que la relligió dels adoradors del elefant no era la verdadera.

¡Tant que podia lluhirshi la providencia!

A Fransa una pelegrinada anaban en carril á Limoux.

Un capellá grassó, roig com un tomátech, predicaba dintre l' vagó la confiansa en Deu, recordant que aquest va prometre no abandonar may á la Iglesia en sas tribulacions.

Entretant la caldera de la máquina, que debia ser heretje, comensa á dar senyals de reventar. ¡Ah, fillets de Deu! ¡¡Quin tripijoch!!

No n' vulguen més de pelegrins y pelegrinas tirantse daltabaix dels vagons y rebent cada tostorro que sabia l' credo.

Lo mellor de tot es que ni S. Antoni ni l' porquet obraren cap miracle.

Ho comprench. ¡Cometen tants atentats contra tendres criaturas los capellans francesos!

Castichs de Deu.

A Saboya, lo caixer de un círcul católich, va tancar-se una nit ab un noy de dotze anys...

No cal dir res més; estich segur que tots los lectors m' han entés.

¡Oh católica costum la de certs germans en Jesucrist!

DIALECH ENTRE 'L BISBE Y JO

Jo.—Que es lo pecat?

BISBE.—Lo pecat es la corrupció de l' ánima.

Jo.—En aquest cas está vosté convensut de que lo menjar carn los divendres de quaresma es pecat?

BISBE.—Sols lo vostre dupte, germá, es una injuria. Una infracció de la voluntat de l' Iglesia, es en efecte, un pecat, un gros pecat mortal que portia directament al infern...

Per ventura n' hauria vosté menjat?

Jo.—Jo no dich pas aixó. Jo desitjaria solament conèixer la seva opinió al respecte, y mentres que ja la conech, permetim que no pensi com vosté y que li confessi que la meva llum natural y filosófica no pot de cap modo convenir en la idea de que menjant carn jo cometi una falta, ja que la carn que jo menjo, nutreix solament lo meu cos, mes no la meva ánima, que es un esperit. Per lo qual jo no dupto de que vostra ilustríssima no fa en l' home la distinció entre ánima y cos.

BISBE.—Sens dupte. Mes existeix, germá, un pecat mes gran encare, lo qual consisteix en discutir sobre los drets eclesiástichs. Sols la fe basta.

Jo.—Donchs, que significa l' dó sublim que Deu ha concedit á l' home colocalant dins son cervell aquella rabió que s' oposa á tota creencia cega y absurda? Tancant la rabió dins l' armari per aixís creure ximplement y sense cap mena d' exámen, me sembla que es una ofensa á Deu.

Conclusió. Quin dels plós, estimat lector, es destinat á servir de tió al infern? Jo ó lo Bisbe?

De segur que no soch jo.

A. VIGOURSI

EPITAFIS

Sota aquesta freda llosa, tancats en una urna gran, jauhen quatre mil sufragis per quan tingan de votar.

Las ilusions de un país tranquilas aqui reposan, y de vergonya no gosan á dir:—Som al Paradis.

TIBURON

ACENTIGRAFO

Una total de gossets que inspiravan compassió, per anar sens tot, ¡pobrets! van ficarlos molt estrets á dintre de un carretó.

MUDANSA

Mentres la meva cosina ballava la tot de gust, vaig pescar jo una tunyina, bastanta total y un llus.

Q. ROIG

GEROGLIFICH

EGICA COSME

VITIA MARCOS

ACSOIB

SOLUCIONS

Á LAS CABORIAS DEL NÚMERO PASSAT

PROBLEMA ARITMÉTICH: 4 4/4 = 5
44 4/4 = 45
50

GEROGLIFICH: Lo mal de caixa es mal de rabiós

CORRESPONDENCIA

Tiburón de Reus. Tot anita menos l' últim gerooglífich. P. A. y G. (Tarrasa). ¡Llastima que l' pensament no sia men ben desarrollat! Freixeta Petit. Neurem t' aprofitar algo. Tenim una poesia bastant semblant al artícle de V. J. M. y B. No sia prou. Atalam. Gracias de la oferta, pero advertíam que las noticias deuen estar acomodadas al carácter del periódich. A. J. Sendra. Es massa semblant á la poesia que vol parodiar. Sol un parell de quintillas son apropiades. A. Farigola. Los epítans y gerooglífichs de Complaiurem son castijos. E. Juve. Es massa fort home, no ho creyem. Aquestas idees deixilas per los capellans que contan al nevoda. Los epigramas no van. S. Martí. L' artícle nos ha fet tapar lo nas y escupir un parell de vegadas. Un epigrama anita. Q. Roig. La poesia molt be. La prosa no hi arriba. Traductor de Llenguas. Lo complaiurem aviat. Aquesta setmana no sia prou. Barbetet de Reus. La poesia, noy, es casi conservadora. Dos epigramas anitan. Plagas de Barcelona. Neurem de posarni unas solas y talons, puig la idea nos agrada.

M. B. (Tarragona). La setmana passada l' hi enviarem lo que demana.

Barcelona: Tipografía LA ACADEMIA de Evaristo Ullastres 96, Ronda de la Universitat, 96

V I S I T A   A L S   D I F U N T S

Núm. 41

LA TRAMONTANA

Pag. 4

--Don Joan, que Deu vos guart...

--¿Qui sou vos, que no os coneix?

(Del Ball d'en Serrallonga)